

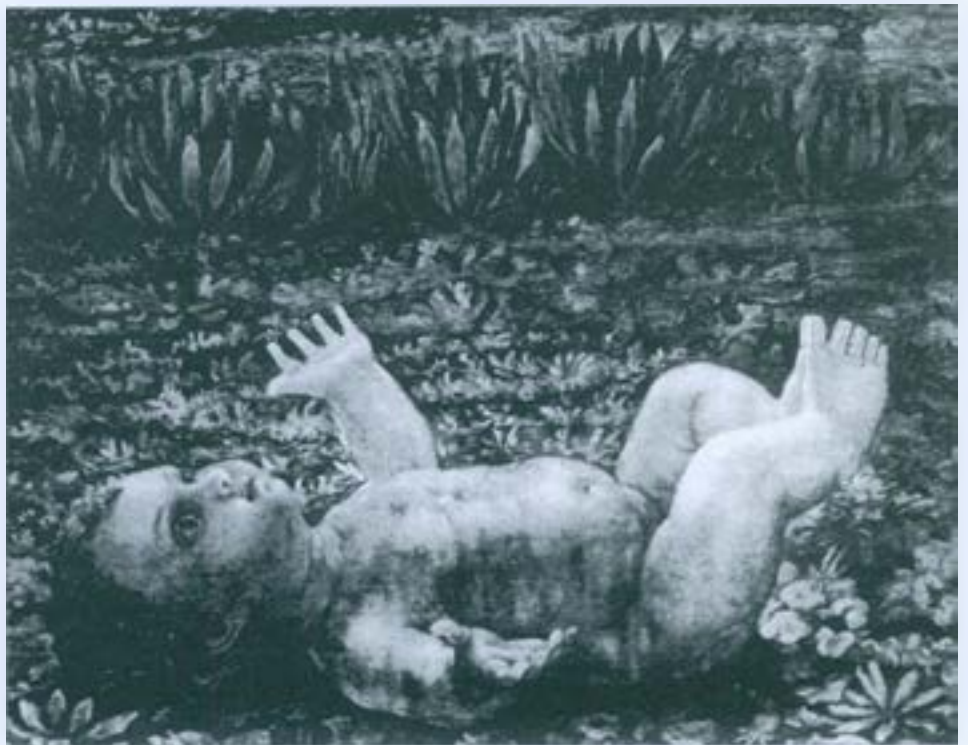
LLETRES

Quaderns literaris: De pares a fills

Josep Maria Ripoll

"Ahir es va morir la besàvia./ L'àvia també s'ha de morir./ La mort de la mare es prepara/ i tu more't pels teus fills!". Vet aquí la tornada de la cançó "Ja s'ha mort la besàvia", que Pau Riba —que tant ens ha alegrat les passades festes amb el CD *Nadadales*, complement del llibre *Jisàs de Netzerit*— va incloure, l'any 68, al disc *Dioptria*. La cançó es pot entendre com una mostra de la iconoclàstia del seu autor, en uns anys de plena eufòria d'afirmació generacional; però també, per dir-ho amb paraules de Julià Guillamon, "deixava traslluir una mena d'angoixa metafísica, que es combinava amb el reconeixement de la mecànica inalterable dels cicles biològics". És interessant la relació que Pau Riba hi estableix entre infantesa i mort, tan inquietant com la portada del disc, extreta d'una pintura de Philipp Otto Runger (1777-1810), que mostra un nadó ajagut enmig d'un paisatge desert. Naixement i mort, principi i final, suposen els dos extrems complementaris d'un cicle, només en aparença oposats. Si Pere March va deixar escrit, ja al segle XIV i anticipant-se als barrocs, "Al punt que hom naix comença de morir", T.S. Eliot constataria al seu torn "Al meu començament hi ha el meu final", fent encara més explícita la circularitat del cicle vital. No es tracta només d'aquell tòpic segons el qual els extrems es toquen, sinó de la plena consciència de la torbadora harmonia en què es fonamenta l'existència humana. D'altra banda, l'inici d'una vida comporta, en bona mesura, l'inici complementari de la davallada d'altres, tal i com ho percep la protagonista d'"Aglae i les taronges" de Josep Carner: "I veu la piadosa taronja que fou bella,/ i jeu abandonada del rec vora l'espill./ De la muller la sort li transpareix en ella:/ fer-se espremuda i lassa per la frescor del fill".

"Ve de néixer, està sorprès té uns grans ulls Modigliani absents, tristos, verds i oberts i una vida fins que els tanqui" ("L'home estàtic", Pau Riba).

MONTESINOS

Recordi... per Catifes - Banderes
Tapisseria - Cortinatges
Moquetes - Cobrellits

Gràcia, 18 • Tel. 93 725 43 08 • SABADELL

FONTSERE

ARTICLES PELL I VIATGE

Sant Quirze, 38
Tel. 93 725 85 41
SABADELL

MODA EN PELL I PELLETERIA

llorenç caballé

Escola Industrial, 22 pis • Tel. 93 725 75 59 • SABADELL

Totes aquestes constatacions, i citacions, vénen a tomb arran de l'aparició de dos llibres recents de poesia que relacionen, una vegada més, el tema de la mort amb el de la infantesa: es tracta de *Natura morta amb nens* de Francesc Parcerisas –aparegut l'octubre del 2000 i, doncs, només relativament recent- i de *A los frutos tardíos* del sabadellenc Esteban Martínez Serra. Si Parcerisas contraposa ja des del títol les dues realitats –jugant amb l'adjectiu “morta”, aplicat a “natura”- Esteban Martínez divideix el seu recull en dues parts, la primera titulada com el llibre i centrada en el motiu de la paternitat recent, i la segona, anomenada “Caligrafia de cipreses”, a l'entorn de la mort del pare. Si, per a aquest segon autor, “todas las infancias conservan,/ de una manera u otra,/ el íntimo rumor de un velatorio”, també les preguntes de la infantesa es refereixen sovint als morts (“¿serán felices los difuntos que viven en lo alto?”). Per la seva banda, Parcerisas s'imagina els propis fills al cap del temps, l'un “assegut en un racó d'un restaurant d'aquí a cinquanta anys”, o, també dintre de cinquanta anys, tots ells evocant un primer dia a la platja. El poema “Els morts”, un dels més ambiciosos de l'autor en tota la seva trajectòria, suposa d'altra banda un intens repàs a una colla d'éssers propers ja desapareguts i que l'han influït, marcat o simplement estimat d'una manera o una altra: al capdavant, “si aplanes la bola de paper de plata/ que duus a la butxaca descobreixes/ que tothom té tombes i miralls de morts que plora”. Ni tan sols el desig –que tan sovint s'ha relacionat amb la mort- no ens salva d'aquest destí que preferim, però, ignorar: “I tu i jo fem l'amor amb desesperació/ com si aquest desig hagués de salvar-nos/ de les hores que vindran, sols amb res,/ o amb els noms de l'ombra i les olors”.

És, però, Esteban Martínez aquell de tots dos poetes que més clarament vincula la infantesa amb la mort: “Hijo, es una certeza no un consejo,/ la muerte jamás fue imprevisible”, “Porque la luz de la muerte/ es tan intensa, hijo,/ que amortaja/ -como en el vino viejo-/ el iris del alma”. En els versos citats, el pare aconsella el fill; però aquest, alhora, s'interroga, des del moment que ha incorporat la mort al seu univers: “Llegó la hora de todos los porqués/ sin previo aviso, sin preguntar a nadie”. Després, a la segona part del llibre, el “jo” poètic ja no parla com a pare, sinó com a fill adult; per això recrea les converses sobre el tema de la mort amb el pare a qui, ja traspasat, evoca: “En alguna sobremesa –no recuerdo-/ hablamos de la muerte. ¿Lo recuerdas?”. I arriba, fins i tot, a interrogar aquest pare mort, a mig camí de la tendresa melancònica i d'una ironia afable que no dissimula, però, un alt grau d'emotivitat: “Pero dime ¿Cómo te va la muerte, padre mío?/ ¿Te tratan con cariño los muertos de otras épocas?”. Més a prop del patetisme, i en el seu poema potser més estremidor, “El lladre bo”, Francesc Parcerisas relaciona l'agonia del personatge bíblic del títol amb el record emocionat del pare: “-No tornaré a trencar res més. Perdona'm, pare./ Allunya'm d'aquest pobre rei i el seu seguici,/ i torna'm a carregar a coll, mig adormit,/ fins a la màrfega apedeçada de la nostra casa molt humil”. Si el pare, doncs, adopta, en tots dos llibres, una fina tendresa en adreçar-se al fill, el to emotiu acostuma a accentuar-se més encara quan succeeix a la inversa i és, doncs, el fill qui parla a un pare ja absent per sempre.

És així com, en definitiva, la paternitat, la infantesa, la mort, la suposada innocència infantil i el patiment i la tendresa conscient dels adults conformen

una impactant amalgama en dos llibres de poesia d'altra banda prou diferents. Tant l'un com l'altre, en tot cas, contrasten amb aquella iconoclàstia, d'una certa crueldat aparent –que amagava un profund lirisme-, del Pau Riba que cantava “que jo també em faré pare/ que jo també faré fills/ tu pariràs nois i noies/ que voldran veure'ns morir”. Avui dia, tant la paternitat com la mort dels éssers més propers es veuen amb uns ulls més serens i amorosos que els de l'any 68. D'aleshores ençà, però, i des de la torbadora coberta de *Dioptria*, el nen ajagut enmig del paisatge no ha deixat de contemplar-nos amb els ulls esbatanats.

Francesc Parcerisas,
Natura morta amb nens,
Quaderns Crema, Barcelona, 2000.

Esteban Martínez Serra,
A los frutos tardíos,
Devenir, Madrid, 2001.

Pedregar, 10
Telèfon 93 726 51 22
08202 SABADELL

Rambla de Sabadell, 82 • SABADELL
Telèfon 93 726 57 85

Sant Pere, 22 • Tel. 93 726 19 59
SABADELL